

USTAWA

z dnia 10 lutego 1976 r.

o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 1. W Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Polska Rzeczpospolita Ludowa jest państwem socjalistycznym.”;

2) po art. 2 dodaje się art. 2a i 2b w brzmieniu:

„Art. 2a. 1. Przewodnią siłą polityczną społeczeństwa w budowie socjalizmu jest Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.

2. Współdziałanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego stanowi podstawę Frontu Jedności Narodu.

3. Front Jedności Narodu jest wspólną płaszczyzną działania organizacji społecznych ludu pracującego i patriotycznego zespolenia wszystkich obywateli — członków partii, stronnictw politycznych i bezpartyjnych, niezależnie od ich stosunku do religii — wokół żywotnych interesów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 2b. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej podstawowym celem działalności państwa jest wszechstronny rozwój społeczeństwa socjalistycznego, rozwój twórczych sił narodu i każdego człowieka, coraz lepsze zaspokajanie potrzeb obywateli.”;

3) art. 3 otrzymuje brzmienie:

„Art. 3. Polska Rzeczpospolita Ludowa:

1) ochrania i rozwija socjalistyczne zdobycze polskiego ludu pracującego miast i wsi, jego władzę i wolność,

2) zapewnia obywatelom uczestnictwo w rządzeniu i popiera rozwój różnych form samorządności ludzi pracy,

3) rozwija siły wytwórcze i gospodarkę kraju poprzez planowe wykorzystywanie i wzbogacanie jego zasobów materialnych, racjonalną organizację pracy oraz stały postęp nauki i techniki,

4) umacnia własność społeczną jako główną

podstawę siły gospodarczej kraju i pomysłowości narodu,

5) urzeczywistnia zasady sprawiedliwości społecznej, likwiduje wyzysk człowieka przez człowieka i przeciwdziała naruszeniu zasad współżycia społecznego,

6) stwarza warunki dla stałego wzrostu dobrobytu i stopniowego zacierania różnic między miastem a wsią, między pracą fizyczną a umysłową,

7) w trosce o rozwój narodu otacza opieką rodzinę, macierzyństwo i wychowanie młodego pokolenia,

8) dba o stan zdrowotny społeczeństwa,

9) rozwija i upowszechnia oświatę,

10) zapewnia wszechstronny rozwój nauki i kultury narodowej.”;

4) po art. 3 dodaje się art. 3a i 3b w brzmieniu:

„Art. 3a. Polska Rzeczpospolita Ludowa w swej polityce:

1) kieruje się interesami Narodu Polskiego, jego suwerenności, niepodległości i bezpieczeństwa, wolą pokoju i współpracy między narodami,

2) nawiązuje do szczytnych tradycji solidarności z siłami wolności i postępu, umacnia przyjaźń i współpracę ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich i innymi państwami socjalistycznymi,

3) opiera stosunki z państwami o odmiennych ustrojach społecznych na zasadach pokojowego współistnienia i współpracy.

Art. 3b. Polska Rzeczpospolita Ludowa urzeczywistnia i rozwija demokrację socjalistyczną.”;

5) art. 7 i 8 otrzymują brzmienie:

„Art. 7. 1. Podstawę ustroju społeczno-gospodarczego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stanowi socjalistyczny system gospodarczy, oparty na uspołecznionych środkach produkcji i socjalistycznych stosunkach produkcji.

2. Polska Rzeczpospolita Ludowa rozwija życie gospodarcze i kulturalne kraju na

- podstawie narodowego planu społeczno-gospodarczego.
3. Zasadniczym celem społeczno-gospodarczej polityki Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest systematyczne polepszanie warunków bytowych, socjalnych i kulturalnych społeczeństwa, stały rozwój sił wytwórczych kraju, umacnianie siły, obronności i niezależności Ojczyzny.
 4. Państwo posiada monopol handlu zagranicznego.
- Art. 8.** 1. Mienie ogólnonarodowe, a w szczególności: złoża mineralne, podstawowe źródła energii, grunty państwowe, wody, lasy państwowe, kopalnie, państwowe przedsiębiorstwa przemysłowe, rolne i handlowe, państwowe urządzenia komunalne, banki, państwowe zasoby mieszkaniowe, drogi, państwowe środki komunikacji, transportu i łączności, radio, telewizja i film, państwowe instytucje socjalne, oświatowe, naukowe i kulturalne — podlega szczególnej trosce i opiece państwa oraz wszystkich obywateli.
2. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska naturalnego, stanowiącego dobro ogólnonarodowe.”;
- 6) po art. 8 dodaje się art. 8a w brzmieniu:
 „Art. 8a. Przedsiębiorstwa państwowe, gospodarując racjonalnie powierzoną im częścią mienia ogólnonarodowego, realizują w sposób planowy zadania gospodarcze i społeczne. Załogi przedsiębiorstw uczestniczą w zarządzaniu przedsiębiorstwami.”;
- 7) art. 10 otrzymuje brzmienie:
 „Art. 10. Polska Rzeczpospolita Ludowa w trosce o wyżywienie narodu:
- 1) stwarza rolnictwu warunki zapewniające stały wzrost produkcji rolnej, sprzyjające socjalistycznym przeobrażeniom wsi oraz podniesieniu dobrobytu rolników,
 - 2) dba o właściwe użytkowanie ziemi jako dobra ogólnonarodowego,
 - 3) otacza opieką indywidualne gospodarstwa rolne pracujących chłopów, udziela im pomocy w zwiększaniu produkcji i podwyższaniu poziomu techniczno-rolniczego, popiera rozwój samorządu rolniczego, a zwłaszcza kółek rolniczych i ich spółdzielni, popiera rozwój kooperacji i specjalizacji produkcji, rozszerza powiązania indywidualnych gospodarstw rolnych z socjalistyczną gospodarką narodową,
 - 4) udziela poparcia i pomocy powstającym na zasadzie dobrowolności zespołowym gospodarstwom rolnym, a szczególnie rolniczym spółdzielniom produkcyjnym,
 - 5) rozwija i umacnia państwowe gospodarstwa rolne, stanowiące formę wysokowydajnej, socjalistycznej gospodarki w rolnictwie, wdrażające postęp techniczno-rolniczy i wpływające korzystnie na rozwój całego rolnictwa.”;
- 8) w art. 14 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
 „2. Przedownicy i weterani pracy otoczeni są pow szechnym szacunkiem narodu.”;
 - 9) w art. 15 w ust. 3 po wyrazach: „Sejm uchwała ustawy” dodaje się przecinek oraz wyrazy: „podejmuje uchwały określające podstawowe kierunki działalności państwa”;
 - 10) w art. 19:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 „1. Sejm uchwała narodowe plany społeczno-gospodarcze na okresy kilkuletnie.”;
 - b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
 „3. Sejm udziela Rządowi absolutorium z wykonania budżetu i narodowego planu społeczno-gospodarczego za rok poprzedni.”;
 - 11) w art. 22 wyrazy: „w ciągu siedmiu dni odpowiedzi na interpelację posła” zastępuje się wyrazami: „odpowiedzi na interpelację posła w terminie i trybie ustalonym przez Sejm”;
 - 12) w art. 25 w ust. 1 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:
 „2a) czuwa nad zgodnością prawa z Konstytucją.”;
 - 13) w art. 28a:
 - a) w ust. 1 po wyrazach: „administracji państwowej” dodaje się przecinek oraz wyrazy: „organizacji społecznych i spółdzielczych”, zaś po wyrazach: „z punktu widzenia” dodaje się wyrazy: „wykonania zadań planu społeczno-gospodarczego,”;
 - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
 „2. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza także kontrolę jednostek gospodarki nie uspołecznionej w związku z wykonywaniem zadań zleconych im przez organy państwowe lub organizacje gospodarki uspołecznionej, jak również bada zgodność działania tych jednostek z obowiązującym prawem i interesem społecznym.”;
 - 14) art. 28b i 28c otrzymują brzmienie:
 „Art. 28b. 1. Działalność Najwyższej Izby Kontroli służy Sejmowi, Radzie Państwa i Radzie Ministrów w wypełnianiu ich funkcji.
 2. Prezes Rady Ministrów sprawuje nadzór nad Najwyższą Izbą Kontroli.
 3. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrolę zlecone przez Sejm i Radę Państwa, informuje o wynikach tych kontroli oraz składa Radzie Państwa okresowe sprawozdania.
 Art. 28c. 1. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli powołuje i odwołuje Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów złożony w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Państwa.
 2. Organizację i sposób działania Najwyższej Izby Kontroli określa ustawa.”;
 - 15) art. 28d skreśla się;
 - 16) w art. 31:
 - a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i po wyrazach: „wiceprezesa Rady Ministrów” dodaje się wyrazy: „Prezesa Najwyższej Izby Kontroli,”;
 - b) dodaje się ust. 2 w brzmieniu:
 „2. Prezes i wiceprezesa Rady Ministrów stanowią Prezydium Rządu. Rada Ministrów może powołać ze swego grona innych członków do składu Prezydium Rządu.”;
 - 17) po art. 31 dodaje się art. 31a w brzmieniu:
 „Art. 31a. 1. Prezes Rady Ministrów kieruje pracami Rady Ministrów i Prezydium Rządu.
 2. Prezes Rady Ministrów wydaje na pod-

- stawie ustaw i w celu ich wykonania rozporządzenia i zarządzenia.”;
- 18) w art. 32:
- w pkt 2, 3 i 5 wyrazy: „planu gospodarczego” oraz „plany gospodarcze” zastępuje się odpowiednio wyrazami: „planu społeczno-gospodarczego” oraz „plany społeczno-gospodarcze”;
 - pkt 11 otrzymuje brzmienie: „11) kieruje pracą terenowych organów administracji.”;
- 19) w art. 33 w ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „Urząd Ministra tworzy się w drodze ustawy.”;
- 20) art. 34 otrzymuje brzmienie: „Art. 34. 1. Terenowymi organami władzy państwowej i podstawowymi organami samorządu społecznego ludu pracującego miast i wsi w gminach, miastach, dzielnicach większych miast i województwach są rady narodowe.
- Organem władzy państwowej i samorządu społecznego w dwu różnych jednostkach podziału terytorialnego tego samego stopnia może być wspólna rada narodowa.
 - Kadencję rad narodowych poszczególnych stopni określa ustawa.”;
- 21) w art. 36 na końcu zdania dodaje się wyrazy: „oraz współdziałają z samorządem mieszkańców”;
- 22) art. 37 otrzymuje brzmienie: „Art. 37. Rady narodowe kierują całokształtem rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturalnego oraz wpływają na wszystkie jednostki administracji i gospodarki na swym terenie, inspirują i koordynują ich działalność oraz sprawują nad nimi kontrolę. Rady narodowe wiążą potrzeby terenu z celami i zadaniami ogólnopaństwowymi.”;
- 23) w art. 40:
- dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
 - dodaje się ust. 2 w brzmieniu: „2. Rady narodowe na wniosek terenowych organów administracji uchwalają plany społeczno-gospodarcze i budżety województw, miast, dzielnic i gmin.”;
- 24) w art. 41 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Rady narodowe wybierają ze swego grona prezidium dla kierowania przygotowaniem sesji i prowadzenia obrad, koordynowania prac komisji oraz udzielania pomocy radnym w wykonywaniu mandatu.”;
- 25) po art. 42 dodaje się art. 42a w brzmieniu: „Art. 42a. 1. Wojewodowie, prezydenci lub naczelnicy miast, naczelnicy dzielnic i naczelnicy gmin sprawują administrację państwową na podstawie przepisów prawa oraz zgodnie z kierunkami ustalonymi przez organy nadrzędne.
- Wojewodowie i prezydenci miast stopnia wojewódzkiego są przedstawicielami Rządu na swoim terenie.”;
- 26) w art. 46:
- dodaje się ust. 2 w brzmieniu: „2. W sprawach o wykroczenia orzekają kolegia do spraw wykroczeń.”;
 - dotychczasowy ust. 2 oznacza się jako ust. 3 i nadaje brzmienie:
- „3. Ustrój, właściwość i postępowanie sądów oraz kolegiów do spraw wykroczeń określa ustawa.”;
- 27) w art. 49:
- dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
 - dodaje się ust. 2—4 w brzmieniu: „2. Przy rozstrzyganiu spraw w sądach ławnicy ludowi mają równe prawa z sędziami.
 - Ławnicy ludowi są wybierani przez rady narodowe.
 - Rada wyboru ławników sądów wojewódzkich, rejonowych i szczególnych oraz ich kadencję określa ustawa.”;

28) art. 50 otrzymuje brzmienie: „Art. 50. 1. Sędziowie są powoływani i odwoływani przez Radę Państwa.

 - Tryb powoływania i odwoływania sędziów określa ustawa.”;

29) w art. 51:

 - ust. 3 otrzymuje brzmienie: „3. Sąd Najwyższy powołuje Rada Państwa na okres lat pięciu.”;
 - dodaje się ust. 4 w brzmieniu: „4. Rada Państwa spośród sędziów Sądu Najwyższego powołuje Pierwszego Prezesa i prezesów Sądu Najwyższego oraz odwołuje ich z tych stanowisk.”;

30) w art. 57:

 - dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
 - dodaje się ust. 2 i 3 w brzmieniu: „2. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają równe prawa bez względu na płeć, urodzenie, wykształcenie, zawód, narodowość, rasę, wyznanie oraz pochodzenie i położenie społeczne.
 - Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powinni rzetelnie wypełniać swoje obowiązki wobec Ojczyzny i przyczyniać się do jej rozwoju.”;

31) w art. 58 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Prawo do pracy zapewniają: socjalistyczny system gospodarczy, planowy rozwój sił wytwórczych, racjonalne wykorzystywanie wszystkich czynników produkcji, stałe wdrażanie postępu naukowo-technicznego w gospodarce narodowej oraz system kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Prawidłową realizację prawa do pracy zabezpiecza socjalistyczne ustawodawstwo pracy.”;

32) w art. 59 w ust. 2 wyrazy: „robotnikom i pracownikom umysłowym” zastępuje się wyrazem: „pracownikom”;

33) w art. 60 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Coraz pełniejszemu urzeczywistnianiu tego prawa służą:

 - rozwój ubezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości i niezdolności do pracy oraz rozbudowa różnych form pomocy społecznej,
 - rozwój organizowanej przez państwo ochrony zdrowia oraz podnoszenie poziomu zdrowotnego ludności, bezpłatna pomoc lekarska dla wszystkich ludzi pracy i ich rodzin, stałe polepszanie warunków bezpieczeństwa, ochrony i higieny pracy, szeroko rozwinięte zapobieganie chorobom i ich zwalczanie, opieka nad inwalidami,
 - rozbudowa szpitali, sanatoriów, ambulatoriów, ośrodków zdrowia i urządzeń sanitarnych.”;

- 34) po art. 60 dodaje się art. 60a w brzmieniu:
 „Art. 60a. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do korzystania z wartości środowiska naturalnego oraz obowiązek jego ochrony.”;
- 35) w art. 61 w ust. 2:
 a) pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:
 „1) bezpłatne szkolnictwo,
 2) powszechne i obowiązkowe szkoły podstawowe,”;
 b) dodaje się pkt 3 i 4 w brzmieniu:
 „3) upowszechnianie szkolnictwa średniego,
 4) rozwój szkolnictwa wyższego,”;
 c) dotychczasowe pkt 3 i 4 oznacza się jako pkt 5 i 6;
- 36) po art. 64 dodaje się art. 64a w brzmieniu:
 „Art. 64a. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia wszechstronną opiekę weteranom walk o wyzwolenie narodowe i społeczne.”;
- 37) w art. 66 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
 „3. Polska Rzeczpospolita Ludowa umacnia w społeczeństwie pozycję kobiet, zwłaszcza matek i kobiet pracujących zawodowo.”;
- 38) w art. 67:
 a) w ust. 1 po wyrazie: „Małżeństwo” dodaje się przecinek oraz wyraz: „macierzyństwo”,
 b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
 „2. Obowiązkiem rodziców jest wychowywanie dzieci, na prawych i świadomych swych obowiązków obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.”;
 c) dodaje się ust. 3—5 w brzmieniu:
 „3. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia realizację praw i obowiązków alimentacyjnych.
 4. Dzieci urodzone poza małżeństwem mają te same prawa co dzieci urodzone w małżeństwie.
 5. W trosce o dobro rodziny Polska Rzeczpospolita Ludowa dąży do poprawy sytuacji mieszkaniowej, przy współudziale obywateli rozwija i popiera różne formy budownictwa mieszkaniowego, a szczególnie budownictwa spółdzielczego, oraz dba o racjonalną gospodarkę zasobami mieszkaniowymi.”;
- 39) art. 68 otrzymuje brzmienie:
 „Art. 68. Polska Rzeczpospolita Ludowa otacza szczególnie troskliwą opieką wychowanie młodzieży i zapewnia jej najszersze możliwości rozwoju oraz stwarza warunki do aktywnego udziału młodego pokolenia w życiu społecznym, politycznym, gospodarczym i kulturalnym, kształtując poczucie współodpowiedzialności młodzieży za rozwój Ojczyzny.”;
- 40) w art. 70 skreśla się ust. 3;
- 41) po art. 72 dodaje się art. 72a w brzmieniu:
 „Art. 72a. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej doniosłą rolę społeczną spełniają związki zawodowe, które są powszechną organizacją współuczestniczącą w kształtowaniu i realizacji zadań społeczno-gospodarczego rozwoju kraju; związki zawodowe reprezentują interesy oraz prawa ludzi pracy, są szkołą obywatelskiej aktywności i zaangażowania w budowie społeczeństwa socjalistycznego.”;
- 42) w art. 73:
 a) dotychczasowy ust. 1 oznacza się jako ust. 2 i dodaje ust. 1 w brzmieniu:
 „1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uczestniczą w sprawowaniu kontroli społecznej, w konsultacjach i dyskusjach nad węzłowymi problemami rozwoju kraju oraz zgłaszają wnioski.”;
 b) dotychczasowy ust. 2 oznacza się jako ust. 3; w przepisie tym w zdaniu pierwszym początkowe wyrazy: „Skargi i zażalenia” zastępuje się wyrazami: „Odwołania, skargi i zażalenia”, a w zdaniu drugim po wyrazach: „stosunek do” dodaje się wyraz: „odwołań,”;
- 43) po art. 75 dodaje się art. 75a w brzmieniu:
 „Art. 75a. Obywatele polscy za granicą korzystają z opieki Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.”;
- 44) w art. 77 skreśla się ust. 2 i oznaczenie ust. 1;
- 45) tytuł rozdziału 9 otrzymuje brzmienie:
 „Rozdział 9. Godło, barwy, hymn i stolica Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.”;
- 46) w art. 89:
 a) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
 „3. Hymnem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest »Mazurek Dąbrowskiego«.”;
 b) dotychczasowy ust. 3 oznacza się jako ust. 4;
- 47) po art. 89 dodaje się art. 89a w brzmieniu:
 „Art. 89a. Godło, barwy i hymn Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej otaczane są czcią i podlegają szczególnej ochronie.”
- Art. 2.** 1. Okres kadencji rad narodowych unormowany zostanie w ustawie o radach narodowych.
 2. Do czasu unormowania okresu, o którym mowa w ust. 1, kadencję rad narodowych ustala się na okres lat czterech.
- Art. 3.** 1. Sędziowie Sądu Najwyższego wybrani przez Radę Państwa na te stanowiska na podstawie dotychczasowych przepisów stają się sędziami powołanymi w rozumieniu niniejszej ustawy na okres do upływu ich bieżącej kadencji.
 2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wybranych w dotychczasowym trybie Pierwszego Prezesa i prezesów Sądu Najwyższego.
- Art. 4.** Najwyższa Izba Kontroli oraz Prezes Najwyższej Izby Kontroli działają w granicach dotychczasowych uprawnień i obowiązków do czasu wejścia w życie ustawy dostosowującej organizację i sposób działania Najwyższej Izby Kontroli do postanowień art. 1 niniejszej ustawy.
- Art. 5.** Przewodniczący Rady Państwa ogłosi w Dzienniku Ustaw jednolity tekst Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, z uwzględnieniem jej zmian, ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu, z zastosowaniem ciągłej numeracji rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.
- Art. 6.** Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia:
 Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
 Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiał*